

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 845 sahifa.

2025-yil, 18-oktyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlrat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlrat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoirazimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li	
TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li	
O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhaxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Kushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'yidinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoz Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma'mirjon o'g'li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Тохинова Гуллола Миркамолевна	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA'LIMI BITIRUVCHILARINING O'RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO'NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидрахаловна	
QISHLOQ XO'JALIGI TA'MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLIVAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA'LIM YO'NALISHLARINI YO'LGA QO'YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	329
Turg'unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	
O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	343
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	349
Ismailov Allayor Rashidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	355
Yusupov Farxod Adamboyevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI	359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR	369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RSIDA.....	374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI	379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi	
ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ.....	384
Суюнов Шохзодбек Мурод угли	
XORIJIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA)	389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI HISOBGA OLIISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH	395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	399
Muminov Sherzod Kholmirzaevich	
DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT	404
Azimov R.B.	
AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH	409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI	416
Sayipov Begzod Rahimovich	
TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI	422
Sadikov Iskandar Gayratovich	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI	438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li	
РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ	446
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI	454
Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li	
TURISTIK KLASSTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI	458
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI	462
Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi	
XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEKANIZMLARI	467
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА	472
Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна	
TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMI	478
Ho'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI	483
Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna	
"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES"	485
Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI	493
Abduraxmonov Akmal Nurmat o'g'li	
GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI	498
M.Sh. Tolipov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	504
Буранбаева Шоира Рустамовна	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA PIYOZ YETISHTIRISHDA TOMCHILATIB SUG'ORISHNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	508
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	
YENGIL SANOAT KORXONALARINING RIVOJLANISHIGA BOSHQARUV MADANIYATIDAN FOYDALANISHNING TA'SIRI	513
Aknazarova Zebiniso Bagdadovna	
ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYALASH SHAROITIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZM SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI	518
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA JOYLASHTIRISHNING IQTISODIY VA TASHKILIY ASOSLARI	524
Salimov Burxon Abubakirovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNDA ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	530
Berdiyeva Aziza G'anisher qizi	

SIRKULAR IQTISODIYOTDAN KORXONA VA TADBIRKORLAR MANFAATLARI	535
Sodikov Zokir Rustamovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASIDA ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQISH	541
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
MINTAQA OZIY-OVQAT MAHSULOTLARI CHAKANA SAVDOSIDA SHADOW WAREHOUSE MODELIGA ASOSLANGAN YETKAZIB BERISH TIZIMINI JORIY QILISH	548
Ibrayimova Dilnoza Abdisherpovna	
XIZMATLAR SAVDOSI SOHASIDA O'ZBEKISTONNING XALQARO HAMKORLIK IMKONIYATLARI	555
Qodirjonov A.M.	
TO'QIMACHILIK SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH USLUBIYOTI	559
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ СМАРТ-ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНИМОСТЬ К КУЛЬТУРНОМУ НАСЛЕДИЮ УЗБЕКИСТАНА	564
Салихбаев Нурсултон Равшанович	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMI VA IJTIMOIIY TIBBIY XIZMATLAR O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY ASOSLARI	572
Shanazarov Farrux Shodiyorovich	
ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ РАЗРАБОТКИ МОБИЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ JOB BARAKA ДЛЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА	577
Еримбетова Улбосын Маратовна	
TASHQI SAVDO VA INVESTITSIYALAR TAHLILI HAMDA ULARNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	582
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
"O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESLAR UCHUN SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA RAQAMLI YECHIMLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH"	586
Azamatjon Mardayev Abdusamat o'g'li	
FARMATSEVTIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	591
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
O'ZBEKISTONDA INNOVASION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINING AMAL QILISH USULLARI VA TURLARI	596
Ergashev To'liqin Shokirovich	
HUDUDIIY IQTISODIYOTNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	602
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINI JORIY ETISH ORQALI O'ZBEKISTONDA MOLIYA BOZORINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	606
Xodjayev Aziz Shovkatovich	
MAHALLIY HOKIMIYAT QAROR QABUL QILISH JARAYONLARIDA DINAMIK OMILLAR VA ULARNING INTEGRATSIYASI	611
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITINI TASHKIL ETISH VA TAHLIL QILISH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH	617
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТУРИЗМА ЧЕРЕЗ КРЕАТИВНУЮ ИНДУСТРИЮ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН	623
Хошимова Камилла Навфал қизи	
IMITATION MODELDA AXBOROT NORAVSHANLIGI SABABLI YUZAGA KELADIGAN IQTISODIY SAMARASIZLIK TAHLILI	633
Qodirov Zohidjon Eralievich	

JISMONIY SHAXSLAR TOMONIDAN KREDITLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI	637
Turdiboyeva Kumush Erkinovna	
SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI SOHASIDA SIFATNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	641
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINING SEGMENTATSIYASIGA ASOSLANIB SOLIQ XAVFLARINI ANIQLASH VA BAHOLASHNING AMALIY YONDOSHUVI	648
Elbaeva M.R.	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	653
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQUVISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI	657
Achilov Ilmurad	
MINTAQALAR INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI	663
Qobilov Anvar Eshpo'lotovich	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQUVISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	669
Sapayev Axmed Durdibayevich	
SANOAT KORXONALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KO'P MEZONLI TAHLIL USULLARINI QO'LLASH.....	674
Muxammadaliyev Mirzohidjon Muxammadali o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	681
Abdullayev Shaxzodbek	
ENSURING SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH INTEGRATION OF RECREATION AND ECOTOURISM RESOURCES IN UZBEKISTAN	686
Shaymanova Nigora Yusupovna	
MAKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOL VA JAMG'ARISH FUNSIYALARI VA ULARNING O'ZBEKISTONDA O'ZGARISHI TENDENSIYALARI	691
Rustamov Narzillo Istamovich	
CHAKANA SAVDONI BOSHQARISHDA "BIG MIDDLE" NAZARIYASIDAN FOYDALANISH.....	697
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING PROGNOZ VARIANTLARI.....	701
Ermetov Amirbek Ismailovich	
FISKAL NOMARKAZLASHTIRISH BO'YICHA XITOIY TAJRIBASI.....	708
Lokayev Bekzod Sherkobilovich	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR.....	712
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi	
EKOLOGIYA VA ATROF MUHITNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	717
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva, Gulzora Qahharova	
TIKUV-TRIKOTAJ SANOATIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI.....	725
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
BURNOUTNING OLDINI OLIH: XODIMLAR SALOMATLIGI STRATEGIYASI.....	731
Ergasheva E'zoza Dilshod qizi	
O'ZBEKISTONDA KORXONALARNING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	736
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLARNI BOSHQARISH VA HISOBGA OLIHNING INNOVATSION USULLARI: MENEJMENT VA BUXGALTERIYANING O'ZARO INTEGRATSIYASI.....	742
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	748
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI	754
Talapova Nargiza Baxriddinova	
ВОЗОБНОВЛЕНИЕ ДОБЫЧИ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ ТРЁХ СКВАЖИН УЧАСТКА ХОДЖАСАЯТ ГКМ ДЕНГИЗКУЛЬ	758
Набиев Шахзод Темурович, Иргашбаев Шохрух Фаррух угли, Маннафов Улугбек Умар угли	
MADANIY TURIZM INDUSTRIYASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	764
Toxirov Dilyor Davlatovich	
MOLIYAVIY AUTSORSING NAZARIYALARI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	768
Babadjanov Umidbek Kamildjanovich	
TURIZM – TARIXIY XOTIRA VA ZAMONAVIY XIZMATLAR UYG'UNLIGI IFODASI	773
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOHIYATI VA BAHOLASH MEZONLARI	777
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI	784
Ro'ziyeva Shaxlo Salimboyevna	
AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH VA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	788
Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI DAROMADLILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	791
Sanayev Javoxir Shovkat o'g'li	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	796
Maxmudov S.T.	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ КЛАСТЕРОВ	801
Юсупова Н.Т.	
SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY O'SISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY FAKTORLAR TAHLILI	807
Rahimova Mushtariybegim Muxammadg'olib qizi	
DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR VA ULARNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OQIBATLARI.....	812
Abdumalikova G.F.	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA SIYOSATINI SAMARALI BOSHQARISHNING IQTISODIY VA INSTITUTSION ASOSLARI	821
Kenjayev Ikrom Ergashboyevich	
RAQAMLI AVIATSIYA EKOTIZIMI: AI/ML, DIGITAL TWIN VA BLOKCHEYN INTEGRATSIYASI	828
Azimova Moxinur Nozimovna	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	834
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATINING REKREATSIYA RESURSLARI VA DAVOLASH-SOG'LOMLASHTIRISH TURIZMI SALOHİYATI	839
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	

SURXONDARYO VILOYATINING REKREATSIYA RESURSLARI VA DAVOLASH- SOG'LOMLASHTIRISH TURIZMI SALOHİYATI

Murtazayeva Gulrux Isabek qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Turizm va mehmonxona
biznesi kafedrası tayanch doktoranti

E-mail: gulrukhmurtazaeva@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-7928-0462>

Annotatsiya. Ushbu maqolada rekreatsiya resurslari negizida sog'lomlashtirish maskanlari barpo etish bilan bog'liq tahlillar Surxondaryo viloyati misolida yoritib berilgan. Bunda viloyatning rekreatsiya salohiyatiga asosiy urg'u berildi.

Kalit so'zlar: sog'lomlashtirish turizmi, turistik-rekreatsion xizmatlar, kurortologiya, tibbiy turizm, balneologik resurslar.

Abstract. In this article, analyses related to the establishment of health and wellness centers based on recreational resources are presented using the example of the Surkhandarya region. The main emphasis is placed on the recreational potential of the region.

Key words: health tourism, tourist and recreational services, balneology, medical tourism, balneological resources.

Аннотация. В данной статье представлены анализы, связанные с созданием оздоровительных учреждений на основе рекреационных ресурсов, на примере Сурхандарьинской области. Основное внимание уделено рекреационному потенциалу региона.

Ключевые слова: оздоровительный туризм, туристско-рекреационные услуги, бальнеология, лечебный туризм, бальнеологические ресурсы.

KIRISH

Surxondaryo viloyati respublikamizning eng janubida, eng tog'li, eng issiq hududida joylashgan bo'lib, Amudaryoning o'ng qirg'og'ida, Hisor tog'ining janubiy etaklarida joylashgan. Ma'muriy jihatdan Surxondaryo viloyati 14 ta qishloq tumani¹, 8 ta shahar va 112 ta shaharchalardan iborat. Surxondaryo hududining taxminan 70 foiz maydoni tog'liklardan iborat bo'lib, tabiiy geografik jihatdan uning faqat janub tomoni ochiq va qolgan uch tomondan tog'lar bilan o'ralgan. Bunday yer ustining tuzilishi, orografik holat mintaq iqlimining shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Iqlimi quruq, issiq, yog'in-sochin miqdori o'rtacha 130-180 mm, tog' yon bag'irlarida 600 mm gacha yetadi. Harorat respublika bo'yicha eng yuqori, vegetatsiya davri uzoq. Agroiqlimiy sharoitlar sug'orma dehqonchilikni taqozo etadi. Bu yerda, mamlakatimizni boshqa hududlaridan farq qilib, subtropik xo'jalik yaxshi rivojlangan. Asosiy daryolari hisoblangan Surxon va Sherobod daryolari viloyat xo'jaligida muhim omil sifatida xizmat qiladi va ular asosida barpo etilgan qator kanal va suv omborlaridan (Uchqizil, Qumqo'rg'on, Janubiy Surxon suv omborlari, Katta Hisor, Amu - Zang, Hazorbog' va boshqa kanallar) sug'orma dehqonchilikda foydalaniladi. Tog' yonbag'irlari lalmikor dehqonchilik, bog'dorchilik va uzumchilik uchun sharoit qulay. Umuman olganda, Surxondaryo respublikamizda nisbatan suv resurslari bilan yaxshi ta'minlangan viloyat hisoblanadi.

¹ Viloyatning dastlab tashkil etilgan (1926-yil) qishloq tumanlari Denov, Sariosiyo, Termiz va Sherobod, eng so'nggisi esa 1992-yilda tarkib topgan Bandixon tumani sanaladi. Maydoni bo'yicha eng kattalari Sariosiyo va Boysun, eng kichigi Angor (atigi 0,39 ming kv. km). Boysun, Sariosiyo, Sherobod va Qumqo'rg'on tumanlari birgalikda 12,6 ming kv.km yoki viloyat maydonining 62,6 foizini egallaydi.

Shuningdek, viloyat farmatsevtika resurslariga boy bo'lib, bu yerda respublika dorivor o'simliklarining 35-40 foizi joylashgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muhofaza qilish, madaniy holda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurslardan oqilona foydalanish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarorida [1] bunday o'simliklar turlariga alohida to'xtalib o'tilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonda rekreatsiya va turizmni rivojlantirish muammolari, shuningdek davolash-sog'lomlashtirish turizmi bilan bog'liq borasida Z.I. Usmanova [7], A.T. Mirzayev [6], Abdulkakimov Z.T. [2] singari respublikamiz olimlari tadqiqotlar olib borishgan. Ular rekreatsiya va turizmni tashkil etish va rivojlantirish, hududlarning sayyohlik imkoniyatlari, rekreatsion resurs salohiyati, rayonlashtirish masalalariga asosiy e'tibor qaratgan. Shu o'rinda alohida qayd etish lozimki, O'zbekistonda rekreatsiya va turizm sohasi bilan bog'liq tadqiqotlar, shuningdek davolash-sog'lomlashtirish turizmiga oid izlanishlarni nafaqat iqtisodchi olimlar, qolaversa geografiya sohasidagi mutaxassslarning ham o'rni katta. O'zbekistonda rekreatsiya resurslarini o'rganishda qator olimlar samarali tadqiqotlar olib borgan. Jumladan, A.Z. Zokirov respublikaning rekreatsion resurslarini o'rganish bilan shug'ullangan. Olim [3] tomonidan tomonidan O'zbekiston respublikasi rekreatsion jihatdan rayonlashtirilgan. Z. Maxamatillayev [5] tomonidan olib borilgan tadqiqotlar mamlakatimizda kurort va iqlimshunoslik yo'nalishlarida amalga oshirilgan muhim ilmiy tadqiqotlardan biridir. A.X. Yusupov tomonidan olib borilgan tadqiqotlar "O'zbekistonning janubiy hududlari iqlim sharoitini dam olish va davolash uchun baholash" bilan bog'liq [8].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning nazariy va uslubiy asosini rekreatsiya va sog'lomlashtirish turizmi, sohasi bilan bog'liq tadqiqotlar olib borgan olimlarning qarashlari, fikr va mulohazalari tashkil etadi. Mavzuni yoritishda tahlil va sintez, taqqoslash, statistik tahlil usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Surxondaryo viloyatining rekreatsiya va turistik salohiyati juda yuqori (Omonxona, Uchqizil, Xo'jaikon, Vaxshimor va b.). Mintaqada joylashgan shifobaxsh buloqlar (yodobromli, seravodorodli, oltingugurtli) va boshqa balneologik resurslar, karst g'orlari, o'ziga xos tabiiy landshaftlar, subtropik mevazor va bog'lar, arxeologik topilmalari, qadamjo va ziyoratgohlar davolash-sog'lomlashtirish turizm, shuningdek, tarixiy, diniy, ekoturizm va agroturizmning rivojlanishiga asos bo'lib xizmat qiladi. Surxondaryo viloyati mamlakatimizning turistik-rekreatsion imkoniyatlari nihoyatda katta bo'lgan hududlaridan biri sifatida quyidagi rekreatsiya yo'nalishlari bo'yicha alohida ajralib turadi:

- davolash-sog'lomlashtirish (sanatoriya va kurortlar, pansionatlar va boshqa sog'lomlashtirish maskanlari);
- gastronomik (turli milliy taomlar, ichimliklar, oziq-ovqat maxsulotlar);
- tarixiy- (xarobalar, arxeologik yodgorliklar,);
- milliy etnografik (milliy liboslar, urf-odatlar, to'ylar,)
- madaniy (teatr, kinoteatr, ko'ngilochar festivallar);
- ekoturistik (tabiiy manzaralar, tabiiy obyektlar);
- sport (chang'i, suv sporti, ot sporti, milliy kurash, milliy sport o'yinlar) va h.k.

Viloyatda davolash-sog'lomlashtirish turizmini rivojlantirish imkoniyatlari yuqori. Omonxona, Xo'jaikon, Uchqizil, Jayronxona va boshqa sihatgohlari bilan respublikamizda ko'pchilikka ma'lum. Jumladan, Omonxona bulog'i Boysun tog'lari bag'rida joylashgan va qora qarag'aylar bilan qoplangan hududdir. Ushbu joyning geografik muhiti, go'zal manzaralari va bahavoligi inson ruhiyatiga o'zgacha ta'sir ko'rsatadi. Boysun tog'lari etaklarida joylashgan Omonxona bulog'ining suvi tarkibida kremniy, temir, alyuminiy, hamda boshqa ko'plab mikroelementlar mavjudligi aniqlangan. Mutaxassslarning fikriga ko'ra, vitamin va minerallarga boy bu buloq suvi inson tanasini, ayniqsa, jigar va o't pufagi yo'llarini davolashda foydalidir. Suvning shifobaxsh xususiyatlari surunkali gepatit (sariq kasalligi), surunkali xolitsistit (o't pufagi va yo'llarining yallig'lanishi), oshqozon-ichak kasalliklari (gastrit, duodent, kolitlar), qandli diabet va oshqozon osti bezining yallig'lanishi (pankreatit) kabi kasalliklar bilan kurashishda muhim ahamiyatga ega. Omonxona" dam olish maskani va shifoxonasi ikkita yirik daryo - Palangxona va Omonxona qo'shilish joyida joylashgan. Bu daryolar tog' tizmalari bilan o'ralgan daralardan boshlanadi va cheksiz tog' qarag'aylari bilan qoplangan. Archa o'rmonlari insoniyat uchun zarur bo'lgan kislorodni ishlab chiqaradi va tog' buloqlari uchun asosiy suv manbai hisoblanadi. Shu bilan birga, dam olish maskani va shifoxonasi bemorlarning ruhiyatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Omonxona suvi va atrof-muhitining sog'lomlashtiruvchi xususiyatlari ilmiy tadqiqotlar bilan tasdiqlangan.

G'orimbuloq bulog'i Surxondaryo viloyati Sherobod tumanida joylashgan. Bulog suvi ichki a'zolar, jumladan, oshqozon-ichak trakti, jigar, o't pufagi va buyrak kasalliklarini davolashi haqida ma'lumotlar mavjud. Viloyatning eng diqqatga sazovor rekreatsiya obyektlaridan biri Sangardak sharsharasi bo'lib, u Surxondaryo viloyatining Sariosiyo tumanida joylashgan. U Markaziy Osiyoda o'zining ulug'vor tabiiy go'zalligi bilan ajralib turadi. Sangardak sharsharasining noyob xususiyati uning uzluksiz suvi va ko'zni qamashtiradigan manzarasidir. Ushbu tabiiy mo'jiza yil davomida doimiy ravishda suv oqimi bilan ajralib turadi, bu esa uni yil davomida turistlar uchun jozibador joyga aylantiradi.

Jayronxona tibbiy reabilitatsiya va fizioterapiya muassasasi Surxondaryo daryosi bo'yida, Termiz shahridan 22 km shimoli-sharqda, dengiz sathidan 420 m balandlikda joylashgan [53; 126-bet.]. Bu maskanning davolash omili yer osti mineral suvi hisoblanadi. Suvning harorati 33-40°C, tarkibi xlorid-kalsiy-natriyli, yuqori minerallashtirilgan (30-35 g/l), vodorod sulfid miqdori 70-600 mg/l gacha boradi. Bu suv shifoxonada vanna muolajasi usulida qo'llaniladi (bu yerga Uchqizildan quvurlar orqali keltiriladi). Shuningdek vodorod sulfidli suv bilan tayanch-harakat a'zolari, yurak-tomir va asab sistemasi, ayollar kasalliklari va teri kasalliklari davolanadi.

Xondjiza oromgohi Sariosiyo tuman markazidan 80 km g'arbiy uzoqlikda joylashgan dam olish maskani. Dengiz sathidan 1200-1800 m balandlikda Hisor tizmasining janubiy yonbag'ridagi Xondjiza daryo vodiysidagi go'zal tabiat manzarasi, toza va salqin havosi, tiniq suvli tog' daryosi, iqlimi bilan davolash xususiyatiga ega bo'lgan joy. Bu yerda 150 o'rinli oromgoh va dam olish uyi faoliyat ko'rsatmoqda. Dam oluvchilar tomonidan turli ekskursiyalar, turistik yurishlar uyishtiriladi.

Termiz Marvaridi sanatoriyasi Termiz tumani Uchqizil suv ombori hududida joylashgan. Ikkinchi jahon urushidan keyin Uchqizildagi mineral suv topidi va o'rganildi, hozirda 160 o'ringa mo'ljallangan sanatoriya faoliyat yuritmoqda. Sanatoriyaning ikki qudug'idan ikki xil mineral suv manbalari olinadi: 234 m chuqurlikdan oltingugurt rudasi bo'lgan mineral suv va 432 m chuqurlikdan olinuvchi yod-bromga boy bo'lgan suv. Mazkur mineral suvlardan turli vannalar va dushlar qabul qilish orqali foydalaniladi. Shuningdek, mamlakatimizdagi qum bilan davolashga ixtisoslashgan yagona sanatoriya hisoblanadi. Mineral suv bilan bo'g'im kasalliklari, teri kasalliklari vanna muolajasi orqali davolanadi.

Bobotog' milliy tabiat bog'i Uzun tumani hududida joylashgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 4-martdagi 93-sonli qarori bilan tashkil qilindi. Mazkur hudud o'ziga xos iqlimga ega bo'lganligi uchun tog'ning yuqori qismidagi archazorlarni asrash, hududdagi o'simlik va hayvonot dunyosini muhofaza qilish maqsad qilingan. Hududda mineral suvli bulog (Oqsuv), xandon pista daraxtlari, shifobaxsh kovrak o'simligi, shamol va suvning ishi natijasida vujudga kelgan tabiiy manzaralar bu yerga tashrif buyurgan har qanday insonni qiziqtiradi va o'ziga maftun etadi.

Vaxshivor darasi Oltinsoy tumani hududida joylashgan o'ziga xos tabiatga ega bo'lgan maskan. Daraning yuqori qismi qalin archa o'rmonlari bilan qoplangan, suv resurslariga boy. Daraga kirish qismida "Katta Vaxshivor", "Mirob" oromgohlari, Qo'tirbulog, Qilichbulog kabi buloqlari, karst g'ori, uzoq yillik chinor daraxtlari hamda "So'fi Olloyor" ziyoratgohi joylashgan.

To'polang suv ombori Sariosiyo tumani hududida To'polon daryosining yuqori oqimida joylashgan. Daryoning suvi ko'p va tez oqganligi uchun mazkur nom bilan ataladi. Suv ombor 500 mln m³ hajmga ega. Suv ombor atrofi xushmanzara bo'lishi bilan birga toza ob-havoga ega. Yoz faslida suv ombor hududiga mahalliy turistlar tashrif buyurishadi. Suv omborda qayiqlar orqali sayr qilishadi, baliq ovlashadi. Suv omborning pastki qismida viloyatdagi yagona GES joylashgan.

Omonxona sanatoriyasi 1991-yilda balneologik va iqlimiy kurort maskan sifatida 200 o'ringa mo'ljallab tashkil etilgan. Sanatoriya hududida 1600 metr chuqurlikdan chiqadigan 15-16°C haroratli mineral terapevtik suv mavjud. Mineral suv sulfat, magniy, kalsiy, xlorid ishqorlariga boy. Ovqat hazm qilish tizimi, surunkali gepatit, o't pufagining yallig'lanishi, oshqozonning surunkali yallig'lanishi (gastrit), oshqozon osti bezining surunkali yallig'lanishi (pankreatit), yo'g'on ichakning yallig'lanishi (surunkali kolit, ich qotishi), surunkali osteoxondroz, I-II darajali qon bosimi, qandli diabet, jigar sirrozining dastlabki bosqichi (astsitsiz shakl) da qo'llaniladi.

Ma'lumki, davolash-sog'lomlashtirish turizmi uchta shifobaxsh tabiiy va rekreatsion resurslarga - iqlim, mineral suvlar va shifobaxsh balchiqqa asoslangan. Davolash-sog'lomlashtirish turizmi asosan kurort va sanatoriylarda amalga oshiriladi. Misol uchun Isroildagi O'lik dengiz hududi tibbiy-davolash turizm uchun ajoyib joy hisoblanadi. Uning mashhurligi tabiiy shifobaxsh omillar - termal mineral suvlar, shifobaxsh balchiqlar, dengiz tuzlari va iqlimiga bog'liq. O'lik dengiz atrofida yuqori darajadagi qulaylik va xizmat ko'rsatadigan ko'plab dam olish maskanlari mavjud va Isroilda diniy turizm bilan bir qatorda davolash-sog'lomlashtirish turizmi ham yetakchi yo'nalishga aylangan. O'lik dengiz sohilda bir nechta mashhur kurortlar mavjud, bular Eyn Bukek, Eyn-Bokek, Nev-Zoxar, Eyn-Gedi, ular psoriasis, ekzema, poliartrit, osteoxondroz va boshqa kasalliklarni muvaffaqiyatli davolashadi. Huddi mana shunga o'xshash joy Surxondaryo viloyati Oltinsoy tumanida joylashgan Xo'jaipok bulog'ida ham o'chraydi.

Xo'jaipok bulog'i ohaktosh qatlamlari orasidan oqadigan, harorati 21 daraja bo'lgan mineral suv. Xo'jaipok bulog'i dengiz sathidan 902 m balandlikda joylashgan. G'or ichida sekundiga 20 litr suv chiqadigan katta bulog

bor. G'or Surxondaryoning o'ng irmog'i Xo'jaipok daryosi vodiysida joylashgan. G'or devorlarini qoplagan ohaktosh yoriqlarida toshga o'xshash uglevodorodlar qoldiqlari, ulkan oltingugurt kristallari va shaffof gips topilgan. Mineral suv minerallarga boy bo'lib oshqozon hamda ichak kasalliklarini davolaydi. "Xo'jaipok" oltingugurtli buloq suvi dengiz sathidan 1000 m balandlikda joylashgan bo'lib, 45 metr chuqurlikdan chiqadi. G'orning 1 litr suvi tarkibida 10-11 milligram oltingugurt mavjud bo'lib, suvning qayerdan chiqayotganligi hanuzgacha noma'lum. Suvu tiniq, oq-ko'kish rangli, ta'mi esa biroz tuzli. Buloqqa yaqinlashgan sari vodorod sulfid hidi anqiydi. Tarkibi kuchsiz vodorod sulfidli (H_2S -24 mg/l), kuchsiz minerallashtirilgan (2 g/l), kuchsiz ishqorli (pH -8,2), xlorid sulfat-natriy kalsiyli. Sovuqligi - 18°C. 1995-yilda g'or atrofiga "Xo'jaipok ota" oromgohi tashkil etilgan. Bu erda odamlarning sog'lig'ini tiklashi, maroqli hordiq chiqarishi uchun barcha shart-sharoit muhayyo qilingan, g'or ichida tabiiy vannalar ham mavjud. Xo'jaipok shifobaxsh suvidan foydalanish uchun maxsus vannalardan foydalaniladi. Vannalar Xo'jaipok shifobaxsh suvi yordamida massaj qilish yo'li bilan dam oluvchilarni davolaydi. Bemorlarni kunlik ya'ni ambulator va statsionar davolash imkoniyatlari mavjud. Asosan kardiologik, ginekologik, teri, tayanch-harakat tizimi va asab tizimini kasalliklar davolanadi.

G'orimbuloq bulog'i Sherobod tumanining eng chekka qismida joylashgan. Buloq suvi ichki a'zolar xastalıkları, jumladan oshqozon-ichak, jigar o't toshi, buyrak toshi kasalliklariga davo ekanligi isbotlangan. G'orimbuloq bulog'idan uzoq bo'lmagan joyda oshqozon kasalliklari uchun, ko'z kasalliklari uchun, teri kasalliklari uchun hamda shifobaxsh balchiq suvlari bor.

Xo'jamayxona bulog'i Boysun tumanida joylashgan. Havosi toza, xushmanzara, doimiy rekreatlar tashrif buyuruvchi maskan. Buloq tabiiy mineralga boy bo'lib, yurak qon-tomir, jigar (sariq kasallik), buyrak va o't qopi toshlari, oshqozon yaralari, kasalliklarida ayniqsa foydali.

Sayrob chinori uzoq yillik tarixga ega tabiat yodgorligi. Ulkan chinor daraxti taxminan 950 yoshda. Darxtning balandligi 26 m, diametri 21 m, kovagining balandligi 7 m. Daraxtning kovagida 1917-yilga qadar eski maktab joylashgan. 1920 yilda qishloq kengashi idorasi sifatida faoliyat yuritgan. 1932-1934-yillarda 1-otliq askarlar polkining lager kutubxonasi joylashgan. 1936-yilda qishloq savdo do'koni sifatida faoliyat yuritgan. Shuningdek ulkan chinor yonida shifobaxsh suvli buloq mavjud. Buloq suvi tarkibida sulfat, gidrokarbonatli tuzlar va kalsiy moddalari bor. Harorati 9°C. Mahalliy aholi undan ichimlik suvi sifatida foydalanadi. Suv yuzasi dumaloq shaklda bo'lib, diametri 3-5 metrni tashkil etadi. Buloqning chiqish joyida baliqlar yashaydi.

Xo'jaikon tuz g'ori shifoxonasi Sherobot tumani Oqtosh qishlog'ida dengiz sathidan 1200 m balandlikda joylashgan. Mazkur hudud Turkmaniston Respublikasi bilan chegaraga to'g'ri keladi. U 1989-yilda ochilgan bo'lib, tashqi tomondan katta tuz monolitini eslatadi. Uning ichi bir biridan harorat, namlik, bosim va mikroiklim bo'yicha farq qiluvchi beshta davolash xona-kameralari mavjud. G'or devorlari 1 sm dan 3 sm gacha bo'lgan tuz qatlami bilan qoplangan. G'or yonida tuz eritmali shifobaxsh bulog'i mavjud. Yil davomida havo harorati 7°C dan 27°C gacha bo'ladi, nisbiy namlik 50-70% ni tashkil etadi. Atmosfera bosimi 700 mm simob ustuni atrofiga bo'ladi. Havoda magniy, kaliy, temir gidroksidi kabi elementlar va boshqa mikroelementlar uchraydi. Tuz g'orida bemorlar nafas a'zolari kasalliklari, uzoq davom etadigan o'tkir va surunkali bronxit, zotiljam, teri kasalliklari, astma kasalligi va tayanch-harakat tizimi kasalliklarida tuz g'orida yotib davolanish muolajasi orqali davolanadi.

Xo'jaikon tuz g'ori Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 4-oktabrdagi 846-sonli qarori bilan moddiy va madaniy meros obyektlari ro'yxatiga kiritilgan. 1995-yilda AQSH dan keltirilgan jihozlar yordamida mazkur hududda tuz qazib olish va ishlab chiqarish liniyasi ishga tushirilgan. Xo'jaikon tuz koni 150-300 m qalinlikdagi qum, gil, qumtosh, ohaktosh kabi bo'r davriga mansub yotqiziqlar bilan qoplangan. Tuz g'orning kengligi 150 m, uzunligi 300 m ni tashkil etadi. Hududning arxeologik topilmalari, at-Termiziy vatanining tarixiy yodgorliklari, ilk shaharlar qoldiqlari, karst g'orlari, ma'danli buloqlari, o'ziga xos tabiiy landshaftlari, qadamo va ziyoratgohlari ekskursion, agroturizm, diniy va ekoturizmning rivojlanishiga asos bo'lib xizmat qiladi.

Surxondaryo nafaqat tarixiy, balki o'ziga xos tabiiy rekreatsiya resurslariga ham boy. Bu yerdagi qadimiy milliy an'analar, o'yinlar, folklor qo'shiqchiligi va sport turlarining saqlanib qolishi sayyohlarni o'ziga jalb eta oladi. Dalvarzintepa majmuasida qadimiy budda ibodatxonalarining topilishi esa butun dunyoda ushbu dinga e'tiqod qiluvchilarni mazkur hududga bo'lgan qiziqishini kuchaytirdi. Bundan tashqari, Ko'hna Termiz harobalari, Teshiktosh g'ori, Zarautsoy qoya su'ratlari, islom olamining yirik namoyondalari hisoblanmish Termiziyalar maqbaralari bilan bir qatorda go'zal tabiat manzaralari, shifobaxsh buloqlar viloyatdagi asosiy turistik obyektlarga aylanish imkoniyatiga ega.

Mintaqaning rekreatsiya va turizm salohiyati yuqori. Bugungi kunda mazkur hududlar turizm sohasi mutaxassislari tomonidan an'anaviy tarzda boy rekreatsion salohiyatga ega hudud sifatida e'tirof etilgan. Hudud o'zining tabiiy salohiyati, avvalo, relyefning xilma-xilligi, gidrologik tarmoqlari, karst hodisalari, iqlim xususiyatlari, o'simlik qoplamining xilma-xilligi, betakror etno va gastroturistik jihatlari bilan ajralib turadi. Mintaqada mavjud rekreatsiya obyektlari tarkibiga sharshara va shifobaxsh buloqlar, g'orlar, soy vodiylari, tabiat yodgorliklari, karst shakllari, muhofaza etiladigan tabiiy hududlar, suv havzalari kabilarni kiritish mumkin (jadvalga qarang).

1-jadval. O'zbekistonning janubiy hududlarida joylashgan ayrim rekreatsiya obyektlar

Asosiy rekreatsiya yo'nalishlari	Rekreatsiya obyektlar
Davolash-sog'lomlashtirish maskanlari	Xo'jaikon tuz g'ori shifoxonasi, Jayronxona tibbiy reabilitatsiya va fizioterapiya muassasasi, Omonxona sanatoriyasi, "Xo'jaipok" sanatoriyasi, Termiz Marvaridi sanatoriyasi, "Sherobod shifo maskani" Konsoy sho'r ko'li, "Qashqadaryo sohili", "Miraki", "Oq suv shamoli", Xo'jaipak, "Mingchinor", "Qarshi", "Qaynar".
Shifobahsh buloqlar	Xo'ja mayxon ota, G'o'rimbuloq, Omonxona, G'alchalik buloq, Uchko'z buloq, Itbuloq, Qanishbuloq, Toshbuloq, O'mizbuloq, Oynabuloq, Sherakmozor buloq, Havzimaydon buloq, Xujaipok ota suvi, Qo'tir buloq, Sangardak, Jayronxona; Biyasig'mas buloq, Jiya buloq, Otkamar buloq, Oybuloq, Sho'rbuloq, Sariqamish buloq, Tolti-chashma, O'rinbo'loq, Tahirchoq buloq, Xaliya buloq, Qozon buloq, Alamli buloq, Sho'rbuloq va h.k.
G'orlar, soy vodiylari, tabiat yodgorliklari, karst shakllari, daralar	Xo'jaikon, Xojaipok, Qora kamar, Qorong'u yulduz Teshiktosh, Qora kamar, Xojaipok g'orlari, Qalaisheron, Qizilsuv, Suvtushar, Turku Tuyg'un; Kunkurmas, Novshur, Tanxoz, Oqsuvdara, Qasam va h.k.
Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar	Bobotog' milliy tabiat bog'i, Yura yoshidagi dinozavrlar izlari, Sayrob chinorlari, Bo'r yoshidagi dinozavrlar izlari, Dendrariy, Laylak xona qoyalardagi rasmlar, Yura yoshidagi dinozavrlar izlari, Payg'ambar oroli, Surxon davlat qo'riqxonasi, Zarautsoy qoyatosh rasmlar va h.k.
Suv havzalari: suv omborlari	Oqtepa suv ombori, Degrez suv ombori, To'palang suv ombori, Uchqizil suv ombori, Amu-Surxon sohili, Janubiy Surxon, Hisorak, Chimqo'rg'on, Pachkamar, Nug'ayli, Tallimarjon, Qalqama, Qorabog', Qamashi, Toshloqsoy suv ombori va h.k.

Jadval manbalar va dala tadqiqotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

Viloyatda mineral buloqlar negizida bir qancha sanatoriyalar barpo etilgan bo'lib, sanatoriyalarga mahalliy davolanuvchilardan tashqari qo'shni respublikalardan ham tashrif buyuruvchilar mavjud. Boysun tumanidagi "Omonxona" bulog'i, "Xo'jamayxona" bulog'i, Oltinsoy tumanidagi "Xo'jaipokota" bulog'i, Sherobod tumanidagi "G'o'rimbuloq" bulog'i kabi buloqlar o'zining shifobaxshligi bilan alohida ajralib turadi. Xususan, "Omonxona" bulog'i, Sherobod tumanidagi "G'o'rimbuloq" buloqlari ichki a'zolar hastaligi jumladan, oshqozon-ichak, jigar o't toshi, buyrak toshi kasalliklarga davo ekanligi isbotlangan. Surxondaryo viloyatidagi Omonxona, Xo'jaipok, G'o'rimbuloq, Qo'tirbuloq, Oqsuv, Xo'jamayxona, Shakarli ota, Sayrob, Seravodorod va Yodobrom buloq suvlarining shifobaxshlik xususiyatlari aniqlangan bo'lib ular ichki va tashqi a'zolari davolashda foydalaniladi.

2-jadval. Surxondaryo viloyati tumanlar kesimida turizm va rekreatsiyaning ayrim istiqbolli yo'nalishlari

№	Tuman nomi, istiqbolli turistik yo'nalishlari	Rekreatsion obyekt
1	Boysun tumani, Davolash-sog'lomlashtirish turizmi, ekoturizm	Xo'ja mayxon ota, G'alchalik buloq, Uchko'z buloq, Itbuloq, Qanishbuloq, Toshbuloq, O'mizbuloq, Oynabuloq buloqlari, Omonxona sanatoriysi; Qorong'u yulduz, Teshiktosh, Amir Temur g'orlari, Buzg'alaxona yoki "Temir darvoza" darasi; Boysun tog'larining pistazorlari; Sayrob chinorlari, bo'r yoshidagi dinozavrlar izlari
2	Denov tumani, Davolash-sog'lomlashtirish turizmi, ekoturizm	Sherakmozor buloq, Havzimaydon buloq, Dendrariy, Xonjiza darasi
3	Jarqo'rg'on tumani Ekoturizm, астрономик туризм	Oqtepa suv ombori, milliy oshxonalar
4	Muzrabot tumani Ekoturizm	Qora kamar g'ori
5	Oltinsoy tumani, Ziyorat, davolash-sog'lomlashtirish, turizmi, ekoturizm	Xujaipok ota suvi, Qo'tir buloq, Xojaipok g'ori, "Hayrondara" tog' darasi, Laylak xona qoyalardagi rasmlar, Degrez suv ombori

6	Sariosiyo tumani, Davolash-sog'lomlashtirish turizmi, ekoturizm, элчонмупузм	Sangardak sanatoriyasi, Sangardak sharsharasi, Sangardakbuloq, Shirinbuloq, Qorabuloq, Sirsoybuloq, Zavar sharsharasi, Kishtut sharsharasi, Xonjiza sharsharasi, To'polangdaryo, Sangardak, Obizarang, Sharg'un, Tamshush, Kishtut, Shotrut, Chosh, Xovatsoy daryolari sohilbo'yi hududlari, Ayg'irko'l, Yura yoshidagi dinovavrlar izlari, To'palang suv ombori, Bog'cha, Karsh Xo'jasiddiq, Zinchob, Mezo, Hurvatan, Chosh qishloqlari va Nilu qishloqlari.
7	Termiz tumani va Termiz shahri, Davolash-sog'lomlashtirish turizmi, ekoturizm, Ziyorat turizmi	Jayronxona, Semashko, "Termiz Marvaridi" sanatoriyalari, Abu Iso Muhammad imom at –Termiziy ziyoratgohi, Kattaqum cho'li, Payg'ambar oroli, Uchqizil suv ombori, Amu-Surxon sohili
8	Uzun tumani, Davolash-sog'lomlashtirish Ekoturizm	Biyasig'mas buloq, Jiyda buloq, Otkamar buloq, Oyubuloq, Sho'rbuloq, Sariqamish buloq, Tolli-chashma, Bobotog'ning pistazorlari
9	Sherobod tumani, Davolash-sog'lomlashtirish turizm, ekoturizm tog' turizmi	O'rinbo'loq, Tahirchoq buloq, Sassiqbuloq, Xalija buloq, Qozon buloq, Alamli buloq, Sho'rbuloq, Xo'jaikon туз ғори, Surxon davlat qo'riqxonasi, Zarautsoy qoyatosh rasmlar
10	Qumqo'rg'on tumani, Davolash-sog'lomlashtirish turizmi, ekoturizm	Toldibuloq, Tog' va tog' oldi adirlari, Janubiy Surxon suv ombori

Jadval manbalar va dala tadqiqotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, Surxondaryo viloyati rekreatsiya va turizm resurslariga nihoyatda boy bo'lib, bunda xilma xil rekreatsiya obyektlari, jumladan ajoyib tabiiy landshaft turlari, sharshara va daralar, ziyoratgoh va tarixiy-turistik maskanlar, shifobaxsh buloqlar va ular negizida tashkil etilgan sanatoriy va dam olish maskanlari sayyohlarni o'ziga jalb etadi. Bunday imkoniyatlar, nafaqat viloyatning tog' va tog'oldi hududlarida, qolaversa tekislik tumanlarida ham mavjud bo'lib, mazkur turistik imkoniyatlardan istiqbolda viloyat iqtisodiyotini barqaror rivojlanishida yanada samarali foydalanish maqsadga muvofiq .

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muhofaza qilish, madaniy holda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurslardan oqilona foydalanish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.
2. Abdulxakimov Z.T. Mintaqada rekreatsiyadan foydalanishning tashkiliy-iqtisodiy asoslarini takomillashtirish (Namangan viloyati misolida). Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Samarqand, 2020.- 25 b.
3. Zokirov.A.Z. O'zbekistonning shifobaxsh resurslari va shifogoh maskanlari. T.: 1997. B-184.
4. Ibadullayev N.Y., Xamitov M.X., Abduxamidov S.A., Daminov M.I.. Mintakaviy turizm. o'quv qo'llanma. Samarkand-2018-y. 256.
5. Махаматиллаев З. Курортно-климатические ресурсы Узбекской ССР. Автореф. Дисс...канд. Геогр. Наук. – Т., 1972. – 25 с.
6. Mirzaev A.T. O'zbekistonda turistik-rekreatsiya faoliyatini boshqarishning uslubiy jihatlar: o'zgarishlar va istiqbollar. Monografiya. "Al – Ferganus" nashriyoti. Farg'ona – 2021. 164 b.
7. Usmanova Z. Hududiy obyektlarning turistik-rekreatsion salohiyatini baholashning nazariy masalalari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. Ilmiy elektron jurnal. 2017. № 2 yil. 3-b.
8. Юсупов А.Х. Оценка климатических условий южных районов Узбекистана для отдыха и лечения. Дисс. ...канд. геогр. наук. – Т., 1995. – 139 с.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
